

Teksti Maria Loikkanen

Kirjoittaja on tamperelainen kirjallisuudenopiskelija

Vaihtelevan tasoista viihdettä lapsille ja nuorille

Jonathan Stroud: *Golemin silmä*. Bartimeus-trilogian toinen osa.

Tammi 2005. 707 s.

Suomentanut Mika Kivimäki

ISBN 951-31-2847-4

Charmian Hussey: *Salaisuuksien laakso*

Gummerus 2005. 376 s.

Suomentanut Paula Korhonen.

ISBN 951-20-6752-8

Eva Ibbotson: *Kazanin tähti*.

Otava 2005. Pultti-sarja. 415 s.

Suomentanut Inka Parpola.

ISBN 951-1-20428-9

GOLEMIN silmä on maailmalla suosiota saaneen ja mainetta niittäneen Bartimeus-trilogian toinen osa. Sarjan ensimmäisestä osasta, *Samarkandin amuletista* (suom. Tammi 2004) tuttu Nathaniel seikkailee jälleen tarinan pääosassa "lampun hengen" eli djinni Bartimeuksen kanssa. Tällä kertaa parivaljakon tehtävänä on ratkaista Lontoossa riehuvan maagisen olennon, Golemin arvoitus.

Tarina kerrotaan djinni Bartimeuksen näkökulmasta. Tästä johtuen, Samarkandin amuletin lailla, kertomusta värittävät djinnin kertojan rooliin liittyvät värikkäät, näsäviisaat ja ironiaa mukailevat alaviitteet, jotka lähinnä häiritsevät lukemista. Mikäli alaviitteisiin ei kiinnitä huomiota, kirjan lukaisee sutjakkaasti ja tarina maistuu huomattavasti paremmalta. Teos soveltuu mainiosti niin nuorelle kuin vanhemmallekin lukijalle, joka haluaa hetkeksi paeta arjen todellisuutta toiseen maailmaan.

Golemin silmä on (ja jo tässä vaiheessa, vaikka sarja onkin kesken, uskaltaisin väittää, että koko Bartimeus-trilogia on) ns. tusinafantasiaa, voimakkaasti kaupallistunutta ja hyvin myyvää fantasiakirjallisuutta vailla sen kummempia kirjallisia ansioita: kieli on tehdyn oloista dialogeja myöten, etenkin djinni kertojan ääni käy hermoon. Tusinafantasian kaavaan vaikuttaisi nykyisin kuuluvan myös se, että teoksista tehdään elokuvia pikimmiten – Bartimeus -trilogiastakin on tekeillä elokuva. Mielenkiintoa sarjan kohdalla herättää kirjoissa havaittavissa oleva rakenne: trilogia rakentuu jossakin määrin dekkarikirjallisuudessa puolella olemassa olevalle kaavalle. Tällä viitataan lähinnä siihen, että joillekin dekkareille on tyypillistä rakenne, jossa ongelma havaitaan, esitellään ja ratkaistaan. Bartimeus-trilogiassa moinen kaava on dekkarin sijaan siirretty maagisen maailman Lontooseen, jossa ongelmanratkaisijoina toimivat Nathaniel ja djinni Bartimeus.

Kaiken kaikkiaan Golemin silmä ei ole tusinafantasian pahimmasta päästä, ja ehdottomasti päihittää sarjan ensimmäisen osan. Toivomisen varaa on kuitenkin vielä runsaasti, 'kärsimyslistan' ykkösenä on ehdottomasti djinni Bartimeuksen kertojan ääneen liittyvät alaviitteet. Mutta turhahan tästä on iän kaiken jauhaa, kaikesta päätellen on ilmeistä, että sarjan luoja **Jonathan Stroud** jatkaa samalla tyylillä sarjan loppuun asti. Ja mene ja tiedä jos tällainen kerronta kaikesta huolimatta vetoaakin Suomen nuorisoon. Makuasioitahan nämä monesti ovat.

Joskus vastaan tulee myös tapauksia, joissa makuasioihin ei voi enää vedota. Koko ikänsä monenlaista kirjaa lukeneena sitä joskus kuvittelee nähneensä kaiken – varsinkin ne pohjanoteeraukset: "Eihän tämän huonompaa nyt enää *voi olla*". Kyllä voi.

Charmian Husseyn *Salaisuuksien laakso* on tällä hetkellä pohjanoteerauksien kärkipäässä, ja aivan syystä: tarinan rakenne ja sisältö ovat niin pahasti editoimisen tarpeessa, että tällaiseen ei aivan joka päivä törmää. On aivan uskomatonta, kuinka Husseyn kustannustoimittaja on julkaissut kirjan tällaisenaan. Tarina kertoo orpopojasta, joka eräänä päivänä saa kuulla perineensä kaukaisen sukulaisensa kartanon jossakin Englannin maaseudulla. Poika, Steven, muuttaa kartanoon, joka osoittautuu valtavaksi autioksi rakennukseksi – siellä Stevenin pitäisi pärjätä loppuelämänsä yksikseen. Kartanon mailla tapahtuu kuitenkin kummia, ja pian Steven vakuuttuu siitä, että ei ole paikassa yksin. Sitten hän löytää sukulaisensa päiväkirjat, joiden kautta hän aloittaa matkan menneisyyteen – kartanon ja Stevenin oman suvun historia avautuu Stevenille ja lukijalle päiväkirjan sivujen kautta.

Tarinarakenne on suorastaan käsittämätön. Suurimman osan tarinasta Steven istuu kartanossa lukemassa sukulaisensa Amazonin matkasta kertovaa päiväkirjaa, ja päätarinassa ei ole juurikaan muita henkilöitä Stevenin lisäksi, paitsi päiväkirjan kertomuksessa, jota Steven lukee. Kirjan loppupuolella päätarinassa tulee toinen henkilö, joka on läsnä muutaman luvun verran. Sitten tämä henkilö kuolee, ja Steven jää kartanoon aivan yksin miettimään maailman menoa. Aivan tarinan lopussa kartanon porteille ilmestyy tyttö, jonka Steven on nähnyt vilaukselta tarinan alussa. Kuka tyttö on ja mitä tekemistä hänellä on Stevenin tai kartanon kanssa jää täysin hämäräksi. Kaiken lisäksi tarinan on pitkä ja hämärä kuin nälkävuosi, eikä todellakaan tunnu loppuvan ikinä.

Kirja ei ole kukkanen myöskään kielen osalta – välillä sivuilta löytyy sellaisia lauseita, että kielipoliisi saisi kohtauksen. Eipä tällaista jaksakaan lukea: "Stepheniä ei ihastuttanut ainoastaan Murra-Yarrin fyysinen ulkomuoto tai hänen tapansa liikkua tai hänen ystävällinen ja käytännöllinen asenteensa luontoa kohtaan tai hänen jämäkkä vaikkakin lempeä tapansa käsitellä eläimiä." Tällaista tekstiä lukiessa tulee kuin huomaamatta lausuneeksi kiitoksia siitä, että kirja on käänöskirjallisuutta – ei tarvitse nolostella suomalaisen kirjailijan puolesta.

Nolostelua ei tarvitse pelätä tämän kirjailijan kohdalla: Eva Ibbotson on nimi, joka on jo pitkään yhdistetty laadukkaaseen brittiläiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Ja kyllähän Ibbotsonilla on sana hallussa – tällä kertaa asiasta on todisteena *Kazanin tähti*, 1900-luvun alkuun sijoittuva seikkailuhenkinen kertomus.

Nuori orpotyttö Annika on aina haaveillut löytävänsä oikean äitinsä. Kuinka ollakaan, eräänä päivänä Annikan haave toteutuu: yllättäen äiti ilmestyy ja hakee Annikan kotiin. Niin Annika lähtee matkaan, joka lopulta osoittautuu seikkailuksi, jollaista hän ei olisi koskaan kuvitellut kokevansa. Uusi koti on kuitenkin aivan erilainen paikka, kuin mihin Annika on tottunut, ja sopeutumisessa on omat ongelmansa. Ennen kaikkea Annikaa kummastuttaa uuden perheen, ja etenkin hänen äitinsä käytös – miksi rikkaassa aatelistisperheessä ei ole varaa ostaa Annikalle edes uusia kumisaappaita, ruuasta puhumattakaan?

Voisi sanoa, että Kazanin tähti ei ole Ibbotsonin parasta, mutta tällaiset seikat lienevät jälleen niitä kuuluisia makuasioita: esimerkiksi *Virta vie viidakkoon* saattoi jossakin määrin olla seikkailun nälkäisille enemmän mieleen. Kazanin tähti kuitenkin palkitsee lukijansa – Ibbotson taitaa hallitun ja kokonaisen tarinan rakentamisen, tarinan, joka pysyy kasassa loppuun saakka. Annikan kohtalon puolesta jaksaa jännittää viimeiseen asti, myös vähän vanhempikin lukija.